

Årskalmanack

På Året efter Christi Vord

1745.

Utdrucknad och ställd efter
Bisteröbs Meridian;

Besläget under en Polens Höjd af 59 gra-
der och 38 min. Norr om Äquatoren, samt 4 och
en hals Lime-min. Väster om Upplands
Observatorium

Af

ANDERS WAHLSTRÖM,

Math. Lect. Gymn. Aros
Hvarjämte bisogad är / orsaken til Qwickslifrets fallande
de och stigande i Barometern; Samt hvarad vid godt
beständigt Kimmers fallande hör i aektaas/ at läng-
variga hus ther af må funna byggas.

WESTCRAST.

Tryckt hos Pet Devall. Kungl. Confid. och
Gymn. Volfr.

len lagder war. Men så snart samma-
Elkes-ånda med en hwas Pen-knif sak-
ta skars af, att Glaskulen begynte fal-
la i Wattnet, steg den Wiktskälen på
hvilken Glaset stod upåt, men den andra
på hvilken Wikten låg, gaf sig neder,
och kommo deha Wiktskälar ej förr i
Gemnwift, än Glaskulen hunnit till
botnen af Glaset. Här af war nu klart,
att den Wiktskälen på hvilken Glaset
stod, tillika med den nedfallaude Glass-
kulen, hade blifvit lättare, när hon gaf
sig up åt, för ingen annan orsak, än
att Glaskulan så länge hon war i sitt
nederfallande, ej swärtryckte heller tyng-
de tillika med Glaset, och Wattnet som
theruti war. På samma sätt ser och n id
Regn-dropparna vid deras nederfallan-
de genom Luften. Qwick silfret faller och
östa i Barometern, utan att något Regn
kommer, hvor tili vid ett annat tillfälle,
will GUD! orsaken shall ansöras.

Några nödiga Reglor vid Tim-
mers fällande till Hus-byggnad.
Mun flagar ofta theröfwer, det nu
för tiden ej byggas så waraktiga
Hus, som forna tider; Att detta sker,
wittnar förfarenheten, men att undersö-
ka och anföra alla orsaker, woro för
svårt och widlöftigt. En och annan,
som förmödeligen lärer vara ibland de
aldrastörsta, will man omrörg. Stör-
sta fehlet lärer begås vid Timrets-fäl-
lände och skötsel: Ty som Trän spin-
nes, blir och Wäfven; Som materien
till byggnaden tages och ryktas, blifver
och Huset waraktigt. Fördenskull bör
man vid fångs utväliande till Husbygg-
nad bruка all möjelig försiktighet. 1. F
anseende till rummet, hvarifrån det
tages. 2. Tiden, på hvilken-det fälles
och hwad förut bör i achttagas. 3. Des
tärde

Tärckning. 4. Det ena slagets förmånen utaf Trän fram för det andra. Hwad rummet angår, hvar ifrån byggnings-fång skall hämtas, måste ther vid en noga urskilning giöras: Es medan intet alla ställen gifwa lika dugtigt Timmer. De som uti Byggnings-Konsten, så väl som Naturkunnigheten haſiva insikt, haſiva vid denna saken lemnat af Förfarenheten lärde den Regel: Att Det Timmer, som fälsks i låga och Sumpiga orter, aldrig är så godt, som det, hvilket tages ifrån höga Berg, heller andra upphögda orter. Alberti i sin Byggnings-Konst s. Bok, 7. Cap. Orsaken ther till är lätt att finna. Som alia Jord-wäxter winna sin tillväxt ut af den Närings-saft, som de få utaf Jorden, blifwa de oef utaf samma saft efter

efter sin fulla växt underhållna. Sådant som nu denna näringssäften är, sådanna blifwa och Trädets fibrer och hela stammen. Den näringssäft, som ett Träd får utaf sumpiga ställen är mycket vattnaktig, upblandad gemenligen med Arsenicalista och andra frätande, men fögo oljaktiga partier. Vattnet har väl vid wiſa omständigheter en gansta stark adstringerande och tilshopa bindande kraft, nemligen då det får tilshopa binda de finaste och simplesta delarna i en kropp, hvilka des Elementa fälas, hwadan och Herr Poerhaye i sin Chymie kallar det ett alment Lim för alla kroppar. Men då samma Composition en gång uti miniature har stedt, så at des Elementa kommit tilshopa, och ther till så mycket af vattnet är användt, som nödigt warit, har det vattnet, som sedan kommer in i en kropp, i synnerhet
B om

om det sker till öfverflöd, en helt stridig,
nembligen en uplösande kraft, som da-
geliga förfarenhet nogsmå utvisar, vid
tärr Fisks, och hårdt läders blötande,
och mycket annat. Denna rövtan är
ganska genomträngande, så att vattnet
kan tränga sig in uti de aldrafinesta löns-
hål af en kropp, tif icke en gång den sub-
tilesta luft kan komma. Når nu öfver-
flödigt vatten, sasom näringssäst uti sum-
piga orter tränger sig in uti de verstädes
besintelsiga Trän, skiljer det Tränens fi-
brer heller strängar, som efter längden
deras växende och Stamm formera, i syn-
nerhet Höst och Währ, vidare ifrån
hvarandra, än det sker uti sådana stä-
tar, som växa på höglända orter. Når
sedan om Sommaren starkt varma; men
om Winteren häftig kold infalla, då de
starkesta utdunstningar ske, så af lesvan-
de, som lösda kroppar, dunstar det myc-
ta

tna vattnet åter utaf sådana på sumpiga
orter växande Trän, hwadan stora mels-
lanöppningar heller remnor blifva es-
mellan deras fibrer heller strängar, som
med ingen annan materia, än lust fun-
na uppfyllas, hwadan sådana Trän bli-
va mycket poreuse och gresa, hvilket o-
troligt der till bidrager, att de ej åro
varaftiga. Utom des fins och gärna
i Kärr och sumpiga orter mycken Arseni-
calisk materia, hvilken väl följer vattnet
i näringssästen up i Stammen, men
dunstar intet tillika med vattnet så låte
der utur, utan blifwer gemenligen qvara
och med sin Corrosive heller gnagande
skarpa, samma Träns fibrer angriper och
fräter, hvarsöre och sådant Timmer,
som på orter af dylik beskaffenhet fälles,
lengt snarare murknar, än det som på
högländ markt är växt. Utom det har
det Timmer, som fälles på sumpiga
ställen

stället, den olägenhet, att, emedan det
förf öfwananfördra orsak är ganska poreuss
och grest, samt hafwer vidare mellan-
öppningar, heller lönhål, än Trän på
tårra stället växte; Drager det ock öf-
verflödigare våtsta till sig af dimba och
regn, då det sitter i väggen, intet osift
en gres swamp, hvilken våtsta, som
hvar och en lätt finna kan, fort hiesper
stället ganska snart till förruttnelse: Eh
lusten uti de vidare lönhålen på ett gress
Trå, kan intet giöra Regn-wattnet det
motstånd, som det sker uti de trängre lön-
hålen på ett tåtarre Låd, hvareftir träng-
slen gör, att lusten för wattnet intet vis-
ta kan. Hår af ser man, med hwojd skas-
da, sådant Timmer brukas. Om för-
henskull en Hushållare har råd och lä-
genhet ther till, att gå en sådan Tim-
merståck förbi, må han långt heldre, sats-
ta hren på en annan, som står på ett

Berg,

Berg, heller en högländ ort; Och gif-
wa något mer för den ståck, som han wet-
vara på ett sådant ställe upprunnen, än
den, som så växt upp på ett sumpigt
Num. Deremot Trän, som höga berg
heller annan högländ markt bekläda, så
en längt bättre närings-saft, som dem
till en bättre varaktighet bereder. På
Berg och andra upphögsda rum är gemen-
ligen ej så öfverflödig våtsta, som i de
sumpiga orter, hvad an näringss-saften ock
så med medelmättigt vatn upbländad war-
der, förande desh utan uti sig många andra
nyttiga saker, som göra stammen på Trän
fetare samt tåtare och bewarar den således
för hastig förruttnelse. Uti Berg finnes
gärna någon fet våtsta såsom Berg-Ol-
ja, Berg-Balsam, Berg-Liära, Jord-
beck, Kalk-Olja, o. s. v. hvilken fetma-
sig med näringss-saften upbländar, och i
Tränens stamm upstiger, hvilken fetar
materia

materia intet så snart dunstar ut, utan förbliswer qvara innom honom, tiocknar till sammans med den samma, gör honom tät och hård, ty när feta materier stelna, och blifwa hårda, winna the en anseelig grad, ther uti, som af Bernstenen nog samt finnes. Mera härom vid ett annat tillfälle, ther GUD hälften och lifvet unnar.

S Detta åhr blifwer ingen synlig Solens heller Månans Förmörfelse, här i Westeråhs.

B Åderleken är här utsatt, såsom den var åhr 1726.

En Tafsa som innehåller tiden till Solens Up- och Nedergång, för hvarje dag af Innearande åhr, för dem, som bo under Westeråhs Pole-Högd, och i de Orter ther omkring, i Westmanland och närmaste delen af Bergs-Lagen och Dahlarne.

D.	Januarius.	Februarius.	Marskus.	Aprilis.
1	8/ 47. 3/ 13.	7/ 34. 4/ 27.	5/ 18. 5/ 43.	4/ 54. 7/ 7.
2	8/ 45. 3/ 15.	7/ 31. 4/ 30.	5/ 15. 5/ 46.	4/ 52. 7/ 10.
3	8/ 43. 3/ 17.	7/ 29. 4/ 32.	5/ 13. 5/ 49.	4/ 49. 7/ 12.
4	8/ 41. 3/ 19.	7/ 26. 4/ 35.	5/ 10. 5/ 51.	4/ 46. 7/ 15.
5	8/ 39. 3/ 21.	7/ 23. 4/ 38.	5/ 7. 5/ 54.	4/ 44. 7/ 18.
6	8/ 37. 3/ 23.	7/ 21. 4/ 40.	5/ 4. 5/ 57.	4/ 41. 7/ 20.
7	8/ 35. 3/ 25.	7/ 18. 4/ 43.	5/ 2. 5/ 60.	4/ 38. 7/ 23.
8	8/ 33. 3/ 27.	7/ 15. 4/ 46.	5/ 59.	6/ 2. 4/ 36. 7/ 26.
9	8/ 31. 3/ 29.	7/ 12. 4/ 49.	5/ 56.	6/ 5. 4/ 33. 7/ 28.
10	8/ 29. 3/ 32.	7/ 10. 4/ 51.	5/ 54.	6/ 8. 4/ 31. 7/ 31.
11	8/ 26. 3/ 34.	7/ 7. 4/ 54.	5/ 51.	6/ 10. 4/ 28. 7/ 33.
12	8/ 24. 3/ 36.	7/ 4. 4/ 57.	5/ 48.	6/ 13. 4/ 25. 7/ 36.
13	8/ 22. 3/ 39.	7/ 2. 4/ 59.	5/ 45.	6/ 16. 4/ 23. 7/ 39.
14	8/ 20. 3/ 40.	6/ 59.	5/ 43.	6/ 19. 4/ 20. 7/ 41.
15	8/ 17. 3/ 43.	6/ 56.	5/ 4.	5/ 40. 6/ 21. 4/ 18. 7/ 44.
16	8/ 15. 3/ 46.	6/ 53.	5/ 8.	5/ 37. 6/ 24. 4/ 15. 7/ 46.
17	8/ 13. 3/ 48.	6/ 51.	5/ 10.	5/ 35. 6/ 27. 4/ 12. 7/ 49.
18	8/ 10. 3/ 51.	6/ 48.	5/ 13.	5/ 32. 6/ 29. 4/ 10. 7/ 52.
19	8/ 8. 3/ 53.	6/ 45.	5/ 16.	5/ 29. 6/ 32. 4/ 7. 7/ 54.
20	8/ 5. 3/ 56.	6/ 43.	5/ 18.	5/ 27. 6/ 35. 4/ 5. 7/ 57.
21	8/ 3. 3/ 58.	6/ 40.	5/ 21.	5/ 24. 6/ 37. 4/ 2. 7/ 59.
22	8/ 0. 4/ 1.	6/ 37.	5/ 24.	5/ 21. 6/ 40. 4/ 0. 8/ 2.
23	7/ 58.	4/ 3. 6/ 34.	5/ 27.	5/ 18. 6/ 43. 3/ 57. 8/ 4.
24	7/ 55.	4/ 6. 6/ 32.	5/ 29.	5/ 16. 6/ 46. 3/ 55. 8/ 7.
25	7/ 52.	4/ 9. 6/ 29.	5/ 32.	5/ 13. 6/ 48. 3/ 52. 8/ 9.
26	7/ 50.	4/ 11. 6/ 26.	5/ 35.	5/ 10. 6/ 51. 3/ 50. 8/ 12.
27	7/ 47. 4/ 14.	6/ 23.	5/ 38.	5/ 8. 6/ 54. 3/ 47. 8/ 14.
28	7/ 45. 4/ 16.	6/ 21.	5/ 40.	5/ 5. 6/ 56. 3/ 45. 8/ 16.
29	7/ 42. 4/ 19.			5/ 2. 6/ 59. 3/ 43. 8/ 19.
30	7/ 39. 4/ 22.			5/ 0. 7/ 2. 3/ 49. 8/ 21.
31	7/ 37. 4/ 24.			4/ 57. 7/ 4.